

7. Рабінович П. М. Права людини і громадянина : навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. – Київ : Атіка, 2004. – 464 с.

8. *Теорія держави і права*. Академічний курс : підруч. / відп. ред. О. Зайчук, наук. ред. Н. Оніщенко. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.

9. Шемшученко Ю. С. Дія права: інтегративний аспект. Розділ: Захист прав та свобод людини у сфері дії права : монографія / Ю. С. Шемшученко, Н. М. Оніщенко [та ін.] ; відп. ред. Н. М. Оніщенко. – Київ : Юридична думка, 2010. – 360 с.

10. Васецький В. Ю. Інтеграційні процеси в Україні в контексті юридичної відповідальності держави перед особою по забезпеченню прав і свобод людини / В. Ю. Васецький // Альманах права. Ціннісно-правові засади інтеграційних процесів в Україні. – Вип. 6. – Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2015. – С. 143–147.

Васецький В. Ю. Права людини як сучасна тенденція розвитку демократичних держав

У статті досліджено сучасний період розвитку суспільства з позицій захисту прав людини. Зазначено, що захист прав людини є визначальним фактором зближення правових систем світу. Основна увага приділяється зближенню природно-правового і позитивно-правового напрямів. Зроблено акцент на необхідності юридичної відповідальності держави перед особою. Наголошено на ролі зобов'язань держави у зв'язку з приєднанням України до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Ключові слова: права людини, правова система, юридична відповідальність держави.

Васецький В. Ю. Права человека как современная тенденция развития демократических государств

В статье исследован современный период развития общества с позиций защиты прав человека. Указано, что защита прав человека является определяющим фактором сближения правовых систем мира. Основное внимание отводится сближению природно-правового и позитивно-правового направлений. Сделан акцент на необходимости юридической ответственности государства перед личностью. Подчеркнута роль обязательств государства в связи с присоединением Украины к Конвенции о защите прав и основных свобод человека.

Ключевые слова: права человека, правовая система, юридическая ответственность государства.

Vasetsky V. Human rights as a modern tendency of development of the democratic states

In this paper the modern period of development of a society from a position of protection of human rights is investigated. It is shown, that protection of human rights is the defining factor of legal systems approaches. The basic attention is given to approaches of the Romance-German and Anglo-Saxon legal systems. The accent is made on necessity of legal liability of the state to the person. Obligations in connection with joining of Ukraine to the European court of human rights are underlined.

Key words: human rights, legal system, legal liability of the state.

УДК 342.5

*Андрій Михайлович Ващенко,
аспірант юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ПРАВОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ І ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЕРЖАВИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Правотворчість – це особлива сфера офіційної діяльності уповноважених суб'єктів, що пов'язана з творчим процесом усвідомлення необхідності створення правових норм, вироблення моделі правил поведінки, їх формалізації, закріплення за допомогою прийомів, засобів і способів юридичної техніки у відповідних правотворчих документах. Сучасний етап розвитку правотворчої діяльності в Україні пов'язаний із:

– по-перше, значним збільшенням обсягу правотворчої роботи, що впливає на суттєве збільшення кількості актів правотворчості, якими вводяться нові правові положення, змінюються або скасовуються існуючі;

– по-друге, суттєвою активізацією правотворчості, зокрема правотворчої діяльності державно-владного та самоврядного рівнів, що обумовлено поточними процесами децентралізації влади, розширенням повноважень органів місцевого самоврядування, здійснення адміністративної реформи, особливо в частині утворення об'єднаних місцевих громад та оновлення складів органів місцевого самоврядування в Україні;

– по-третє, поточним процесом реформування більшості сфер життєдіяльності суспільства, де правотворчість являє собою, з одного боку, об'єкт реформування у частині її оптимізації, синхронізації, забезпечення своєчасності та оперативності, підвищення якості тощо, а з другого боку, правотворчість набуває нового призначення як засобу закріплення та здійснення реформування суспільного життя, забезпечуючи регламентацію реформаторських положень, прийняття правотворчих актів антикризового, реформаторського характеру тощо.

Незважаючи на те, що проблематика правотворчості становила об'єкт наукового пізнання як представників теоретико-правових юридичних наук (Ж. Дзейко, Б. Дрейшев, О. Зайчук, Т. Кашаніна, Д. Керімов, Д. Ковачев, А. Колодій, А. Мазуренко, Н. Оніщенко, А. Піголкін, Р. Халфіна, Ю. Шемшученко, О. Ющик), так і галузевих (В. Погорілко, Т. Хабрієва, С. Алфьоров, О. Андрійко, В. Нагребельний, П. Андрушко, О. Костенко, Р. Стефанчук), водночас вказані вище особливості розвитку правотворчої діяльності в Україні зумовлюють наукову та практичну доцільність переосмислення правотворчої діяльності, зокрема її природи, сутності, змісту, функціонального призначення, суб'єктів, процесуальних аспектів здійснення тощо як явища державно-владного та самоврядного. Це підтверджує і практика здійснення правотворчості органами державної влади та органами місцевого самоврядування в Україні, яка має високий ступінь неузгодженості, подекуди і суперечності. Найвизначнішими є недоліки правового забезпечення правотворчості, прогалини у праві, поширення колізійних положень в актах правотворчості тощо. Все це зумовлено насамперед відсутністю єдиних науково обґрунтованих підходів до розуміння правотворчості загалом та аспектів співвідношення державно-владного творення права із самоврядним зокрема. Тому метою нашого дослідження є встановлення стану наукового пізнання правотворчої діяльності органів і посадових осіб держави та органів місцевого самоврядування, виокремлення проблем і перспектив його здійснення.

У юридичній літературі розуміння правотворчої діяльності в частині суб'єктів її здійснення має неоднозначний характер, що зумовлено неоднаковою політикою взаємодії суб'єктів державної влади та місцевого самоврядування, непослідовністю правового регулювання їх повноважень, невизначеністю правового статусу їх актів правотворчості. Відповідь на питання про віднесення держави до складу суб'єктів правотворчості, що реалізує свою правотворчу функцію через діяльність уповноважених суб'єктів державної влади, в юридичній науці не викликає зауважень. На переконання С. Слинька, держава займає центральне місце в системі суб'єктів правотворчості, реалізує свої повноваження через систему уповноважених органів та є особливим суб'єктом, який як здійснює правотворчу діяльність, так і в подальшому забезпечує реалізацію та охорону чинних норм права. Це пояснюється статусом держави як суб'єкта, який наділений владними повноваженнями у сфері публічно-правових інтересів. Учений також зазначає, що держава як суб'єкт правотворчої діяльності і як суб'єкт правотворчої політики виступає у ролі того суб'єкта, який не лише забезпечує створення і зміну норм національного й міжнародного права, а й здійснює вплив на правотворчу діяльність інших суб'єктів правотворчості, про що ми будемо говорити в подальшому. Однак спочатку проаналізуємо погляди вчених, що сформувався у юридичній літературі, стосовно місця і ролі держави як суб'єкта правотворчої політики та суб'єкта правотворчості [1, с. 108–109]. Правотворчий характер діяльності держави як окремого напрямку її функціонування учені пов'язують із компетентною діяльністю органів, посадових осіб, які уповноважені державою на розробку проектів нормативно-правових актів та їх прийняття, введення у дію та здійснення контролю за їх виконанням [2, с. 49–51].

Поширеними є погляди вчених, які визнають державу як єдино можливого суб'єкта творення права, який володіє монополією правом на впровадження, зміну або скасування правового регулювання суспільних відносин шляхом здійснення правотворчої діяльності [3, с. 80–82]. Також держава визнається як єдиний суб'єкт, що наділений правомочністю формувати та виражати правотворче волевиявлення у змісті актів творення права [4, с. 465].

Загалом можемо узагальнити, що в юридичній літературі неоднозначно характеризується місце держави в системі суб'єктів творення права, необґрунтованою є й позиція учених щодо наявності у держави монополією права творення права. Це, на їхнє переконання, зумовлено насамперед неоднозначністю розуміння сутності та функціонального призначення держави як такої, на що впливала і подекуди сьогодні впливає панівна ідеологія радянської держави, пострадянський період розбудови держави та сучасний етап переосмислення ролі й функціонального призначення держави. Питання місця та ролі держави в системі суб'єктів правотворчої діяльності сьогодні пов'язують, як правило, з питанням розмежування правотворчих повноважень держави із правотворчими повноваженнями інших суб'єктів, а також визначенням особливостей взаємовпливу між суб'єктами, наділеними правотворчими функціями в правотворчій сфері [1, с. 110–111].

В. Бабаєв характеризує державу як узагальнюючого суб'єкта в сфері творення права. Водночас сама держава не творить право, а лише впливає на таке творення. Безпосереднє офіційне творення права здійснюють від імені держави державні органи, тобто колектив державних службовців, які здійснюють правотворчість у колегіальному порядку; посадові особи, тобто фізичні особи, які наділені державно-владними повноваженнями, зокрема мають право здійснювати правотворчу діяльність в одноособовому порядку [5, с. 320–321]. З погляду функціонування держави у сфері правотворчості розкриває розуміння держави А. Малько. Учений доходить висновку, що правотворча діяльність є змістом реалізації однієї функції держави, відповідно, правотворча діяльність здійснюється державою в цілому, а органи

держави і посадові особи безпосередньо здійснюють конкретний обсяг робіт з реалізації правотворчої функції держави [6, с. 18–19]. Так само держава в аспекті правотворчості розглядається як окремий фактор творення права, без якого право не може бути закріплене та реалізоване [7, с. 4]; центральний суб'єкт у системі суб'єктів творення права, оскільки держава визначає повноваження інших суб'єктів у сфері творення права [8, с. 507–509]; засіб формулювання правових норм [9, с. 822–823] тощо.

Сучасний етап розвитку правотворчості в Україні пов'язаний із послабленням ролі держави в творенні права та посиленням ролі недержавних суб'єктів творення права (народу держави, суб'єктів місцевого самоврядування, суб'єктів локальної нормотворчості тощо). У цьому аспекті, як слушно зазначає Т. Дідич, державні та недержавні суб'єкти правотворчості реалізують повноваження у сфері правотворчої діяльності в межах загальної функції з управління суспільством шляхом встановлення, зміни або припинення дії правових положень. Тому діяльність вказаних суб'єктів є такою, що підпорядкована загальній потребі суспільства в управлінні, відповідно, їхня правотворча діяльність за своєю природою має цілісний, внутрішньо узгоджений характер, що обумовлений загальною метою – забезпечити управління суспільством. Таким чином, і здійснення правотворчої діяльності державними і недержавними суб'єктами відбувається відповідно до загальної мети, нею обумовлюється і визначається, а отже, і паритетність їхньої діяльності є такою, що походить від природи самої правотворчості та від мети здійснення управління суспільством [10, с. 170–171].

Важливе місце в системі недержавних суб'єктів правотворчості займають органи та посадові особи місцевого самоврядування. У юридичній літературі їхня роль у творенні права розкривається з погляду встановлених законом прав (можливостей) територіальних громад громадян та органів щодо реалізації напрямів діяльності місцевого самоврядування, одним із яких є нормотворчість [11, с. 169–170]. В аспекті функціонування місцевого самоврядування О. Забеліна відносить до системи функцій місцевого самоврядування функцію нормотворчості [12, с. 11], водночас не надає їй характеристику. Так само за критерієм способів, засобів і методів муніципальної діяльності вчені пропонують виокремити нормотворчу функцію територіальних громад і представницьких органів місцевого самоврядування [13, с. 8], яка пов'язана із прийняттям актів правотворення у межах компетенції суб'єктів місцевого самоврядування.

Т. Котенко у своєму дисертаційному дослідженні доходить висновку, що доцільно виокремити правотворчу функцію місцевого самоврядування загалом, яка реалізується у діяльності суб'єктів місцевого самоврядування. Вчена виокремлює вказану функцію шляхом проведення класифікації функцій місцевого самоврядування, при чому робить це за двома критеріями класифікації, а саме залежно від:

- сфер здійснення функції місцевого самоврядування поділяються, зокрема, і на правові, серед яких виокремлюється і правотворча;

- результатів реалізації функцій місцевого самоврядування, зокрема виокремлюється правотворча функція, змістом якої є розробка та прийняття юридичних документів, що мають нормативно-правовий характер [14, с. 89].

В аспекті реалізації принципу правової держави щодо поєднання державної влади і безпосереднього народовладдя або прямої та представницької демократії, вчені розкривають правотворчу діяльність органів державної влади та суб'єктів місцевого самоврядування як одну зі сфер реалізації вказаного принципу [15, с. 164–166].

А. Уварова обґрунтувала доцільність виокремлення категорії «правотворчі органи місцевого самоврядування» як елемента механізму реалізації функцій місцевого самоврядування. Вказані органи виокремлені разом із правозастосовними і муніципальними, до яких віднесено населення муніципального утворення, уповноважене приймати рішення нормативно-правового характеру [16, с. 45]. За аналогією і Т. Котенко виокремлює форми реалізації функцій місцевого самоврядування, серед яких називає і правотворчу діяльність (муніципальну правотворчість), змістом якої є розробка, прийняття, зміна чи доповнення нормативно-правових актів [14, с. 136].

Однак варто зазначити, що проблема наукового пізнання правотворчої діяльності суб'єктів державної влади та місцевого самоврядування переважно розкривається окремо одна від одної, не здійснюється їхнє співвідношення і дослідження закономірностей взаємодії. Підсумовуючи проведений аналіз стану наукового розуміння правотворчої діяльності органів і посадових осіб держави та місцевого самоврядування, варто окремо звернути увагу на перспективи їх наукового дослідження.

Передусім слід зазначити, що наукове дослідження правотворчої діяльності суб'єктів державної влади та місцевого самоврядування потребує:

- 1) переосмислення природи, сутності та змісту повноважень органів і посадових осіб держави та місцевого самоврядування у сфері правотворчої діяльності як універсального напряму діяльності, що походить від загальної функції з управління суспільством. Тому і наукове дослідження вказаних питань має відбуватися у площині загального розуміння призначення творення права, цінності права як детермінанта його творення, його поширення на суспільні відносини та досягнення правотворчої мети;

2) вивчення природи, змісту та шляхів реалізації публічних і приватних інтересів як факторів творення права, що реалізуються (забезпечуються) у межах правотворчості суб'єктів державної влади та суб'єктів місцевого самоврядування. Правотворча діяльність державних і недержавних суб'єктів правотворчості пов'язана з реалізацією публічних і приватних інтересів у змісті правотворчої діяльності з метою їх відображення у подальшому у правовому регулюванні. Тому за своєю природою правотворча діяльність зазначених суб'єктів матиме паритетний характер, де має бути знайдено компроміс у процесі реалізації публічних і приватних інтересів [10, с. 171];

3) посилення наукового забезпечення шляхів удосконалення правового регулювання відносин, що виникають у сфері творення права. У цьому аспекті доцільним є аналіз причин та наслідків безсистемного розвитку правового забезпечення правотворчості суб'єктів державної влади та місцевого самоврядування України, що зумовлюється досить частими змінами чинного законодавства України, існуючими прогалинами у правовому регулюванні повноважень вказаних суб'єктів, процедури їх реалізації тощо. Результатом таких досліджень має стати комплекс концептуальних рекомендацій щодо удосконалення правового забезпечення правотворчості зазначених суб'єктів;

4) переосмислення питання співвідношення правотворчості суб'єктів державної влади та суб'єктів місцевого самоврядування у частині протидії та недопущенню в подальшому існуючому протистоянню між ними та виробленню єдиних концептуальних засад здійснення правотворчої діяльності на паритетних умовах.

Завершуючи це дослідження, варто підтримати ідею Т. Котенко в тому, що відсутність єдиної концепції розвитку та функціонування місцевого самоврядування є суттєвим недоліком сучасного стану функціонування місцевого самоврядування та органів державної влади [14, с. 54–55]. Отже, проблематика правотворчої діяльності органів і посадових осіб держави та місцевого самоврядування має значний науково-дослідний потенціал, а їхнє наукове переосмислення є єдиним можливим шляхом вироблення концептуальних засад реформування їх діяльності в сфері правотворчості.

Використані джерела

1. Слинко С. С. Теоретико-правові аспекти правотворчої політики в сучасному суспільстві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / С. С. Слинко. – Київ, 2014. – 214 с.
2. Сырых В. М. Законотворчество как вид социального прогнозирования / В. М. Сырых // Проблемы юридической техники. – Н. Новгород : НГУ, 2000. – С. 48–54.
3. Нашиц А. Правотворчество. Теория и законодательная техника / под ред. Д. А. Керимова и А. В. Мицкевича, послесловие Д. А. Керимова. – М. : ПРОГРЕСС, 1974. – 256 с.
4. Конституционное право. Энциклопедический словарь / отв. ред. С. А. Авакян. – М. : НОРМА, 2001. – 688 с.
5. Теория государства и права : учеб. / В. К. Бабаев, В. М. Баранов, Н. В. Витрук [и др.] ; под ред. В. К. Бабаева. – М. : Юрист, 2003. – 592 с.
6. Матузов Н. И. Правовая политика современной России: предлагаем проект концепции для обсуждения / Н. И. Матузов, А. В. Малько, К. В. Шундигов // Правовая политика и правовая жизнь. – 2006. – № 1. – С. 19–24.
7. Васильев А. В. Правотворчество в советском обществе : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.710 / Васильев А. В. – М., 1972. – 21 с.
8. Поленина С. В. Законотворчество в Российской Федерации / С. В. Поленина. – М. : Формула права, 2000. – 608 с.
9. Юридическая энциклопедия / отв. ред. Б. Н. Топорнин. – М. : Юрист, 2001. – 1272 с.
10. Дідич Т. О. Паритетні основи участі державних і недержавних суб'єктів у правотворчій діяльності як умова гармонійного розвитку законодавства / Т. О. Дідич // Принципи рівності у праві: теорія і практика : монографія / за заг. ред. Н. М. Оніщенко. – Київ : Юридична думка, 2014. – С. 150–174.
11. Скакун О. Ф. Теория государства и права : учеб. / О. Ф. Скакун. – Харьков : Консум ; Ун-т внутр. дел, 2000. – 704 с.
12. Забелина Е. П. Координационная функция органов местного самоуправления Российской Федерации : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Конституционное право; муниципальное право» / Забелина Елена Павловна. – Омск, 2005. – 27 с.
13. Батанов О. В. Функції територіальних громад як суб'єктів місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муниципальне право» / Батанов Олександр Васильович. – Київ, 2000. – 20 с.
14. Котенко Т. В. Функціональне призначення місцевого самоврядування в громадянському суспільстві: теоретико-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Т. В. Котенко. – Київ, 2012. – 216 с.
15. Галус О. О. Співвідношення безпосереднього народовладдя та державної влади / О. О. Галус // Держава і право. – 2006. – Вип. 33. – С. 162–168.
16. Уваров А. А. Механизм реализации функций местного самоуправления / А. А. Уваров // Централизм, демократия, децентрализация в современном государстве: конституционно-правовые вопросы. Материалы международной научной конференции (г. Москва, 7–9 апреля 2005 г.) / под ред. С. А. Авакьяна. – М., 2006. – С. 245–249.

Ващенко А. М. Правотворча діяльність органів і посадових осіб держави та місцевого самоврядування: проблеми та перспективи наукового пізнання

У статті розкрито актуальність наукового пізнання правотворчої діяльності суб'єктів державної влади та місцевого самоврядування. Здійснено аналіз існуючих наукових підходів до розуміння правотворчої діяльності органів і посадових

осіб держави та місцевого самоврядування. Розкрито стан наукового пізнання правотворчої діяльності. Встановлено перспективність наукового пізнання правотворчої діяльності суб'єктів державної влади та місцевого самоврядування.

Ключові слова: правотворення, правотворчість, правотворча діяльність, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, посадова особа держави, посадова особа місцевого самоврядування.

Ващенко А. М. Правотворческая деятельность органов и должностных лиц государства и местного самоуправления: проблемы и перспективы научного познания

В статье раскрыто актуальность научного познания правотворческой деятельности субъектов государственной власти и местного самоуправления. Осуществлен анализ существующих научных подходов к пониманию правотворческой деятельности органов и должностных лиц государства и местного самоуправления. Раскрыто состояние научного исследования правотворческой деятельности. Установлена перспективность научного познания правотворческой деятельности субъектов государственной власти и местного самоуправления.

Ключевые слова: правообразование, правотворчество, правотворческая деятельность, орган государственной власти, орган местного самоуправления, должностное лицо государства, должностное лицо местного самоуправления.

Vashchenko A. Bodies and officials state and local self-government law-making activities: problems and perspectives of scientific knowledge

The work reveals the relevance of scientific knowledge of law-making activity of subjects of state power and local self-government. The analysis of existing scientific approaches to understanding the law-making activity of bodies and officials of the state and local self-government is carried out. The state of scientific research of law-making activity is revealed. Perspective of scientific knowledge of law-making activity of subjects of state power and local self-government is established.

Key words: law-formation, law-making, law-making activity, public authority, local government body, state official, local government official.

УДК 340.12

*Ірина Анатоліївна Гетьман-П'ятковська,
доцент кафедри теорії держави і права
ВНЗ Університету економіки і права «КРОК»,
доцент, кандидат юридичних наук*

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ

Рівноправна участь жінки у парламентському житті України залишається проблемною. До активної участі жінки в політиці скептично ставляться як чоловіки, так, як не дивно, і більшість жінок. Проблема полягає в існуванні традиційних стереотипів щодо участі і ролі жінки в політичному, державному житті. Усталеною є думка про місію жінки як берегині в сім'ї, родинному середовищі. Є необхідність обговорити та підтримати ідею про місію жінки як берегині в державі в статусі політичного та державного діяча.

Питання гендерної нерівності в політичній і парламентській діяльності викликає резонанс в обговоренні як громадськості, так і наукової спільноти. Питанню участі жінок у політиці було присвячено розділ у статті «Ключові проблеми парламентської етики. Реформа парламенту в оцінках експертів» авторів Ю. Тищенко і Ю. Каздобіної [1, с. 14–22]. Як зазначили дослідниці, в процесі обговорення питання чоловіки були проти спеціальних заходів для збільшення чи стимулювання участі жінок у політиці. Жінки висловилися на підтримку квотування як засобу позитивної дискримінації жінок з метою виправити нерівне представництво, що існує протягом багатьох років у парламенті. Думка, що об'єднала сторони, є такою: парламентарів слід обирати за професійними якостями, а не за статтю [1, с. 21].

У колективній монографії «Правові засади формування та розвитку гендерного середовища в Україні» [2] та збірнику наукових праць «Європейський правовий вибір гендерно-чутливої політики» [3], Н. Оніщенко висловилася не тільки за юридичне закріплення рівності прав, рівності можливостей між чоловіком і жінкою, а й визнання рівності результатів між ними. На думку науковця, слід не лише декларувати, а й забезпечувати та охороняти цю триєдність правовими засобами.

Мета дослідження полягає в аналізі кількісного складу Парламенту України I-VIII скликань відносно гендерного представництва. Виявити закономірності і тенденції обрання жінок на виборну посаду парламентаря. Систематизувати інформацію та надати пропозиції щодо розв'язання зазначеної проблеми.

Серед демократичних цінностей суспільства є втілення ідеї парламентаризму та гендерної рівності. Це передбачає рівне представництво чоловіків і жінок у суспільно-політичному житті держави.

Слово «парламентаризм» походить з французької мови (parlementarisme – парламентська система). Під парламентаризмом розуміють систему організації державної влади, для якої характерним є визнання провідної або істотної ролі парламенту [4, с. 435–436]. Слово «парламент» походить з англійської (parliament – розмова) та французької мов (parler – говорити). Під парламентом слід розуміти загаль-